

ERİŞİLEBİLİR MEKANLARIN OLUŞTURULMASINDA KENTSEL TASARIMIN ROLÜ; Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yürütülmekte olan çalışmalar

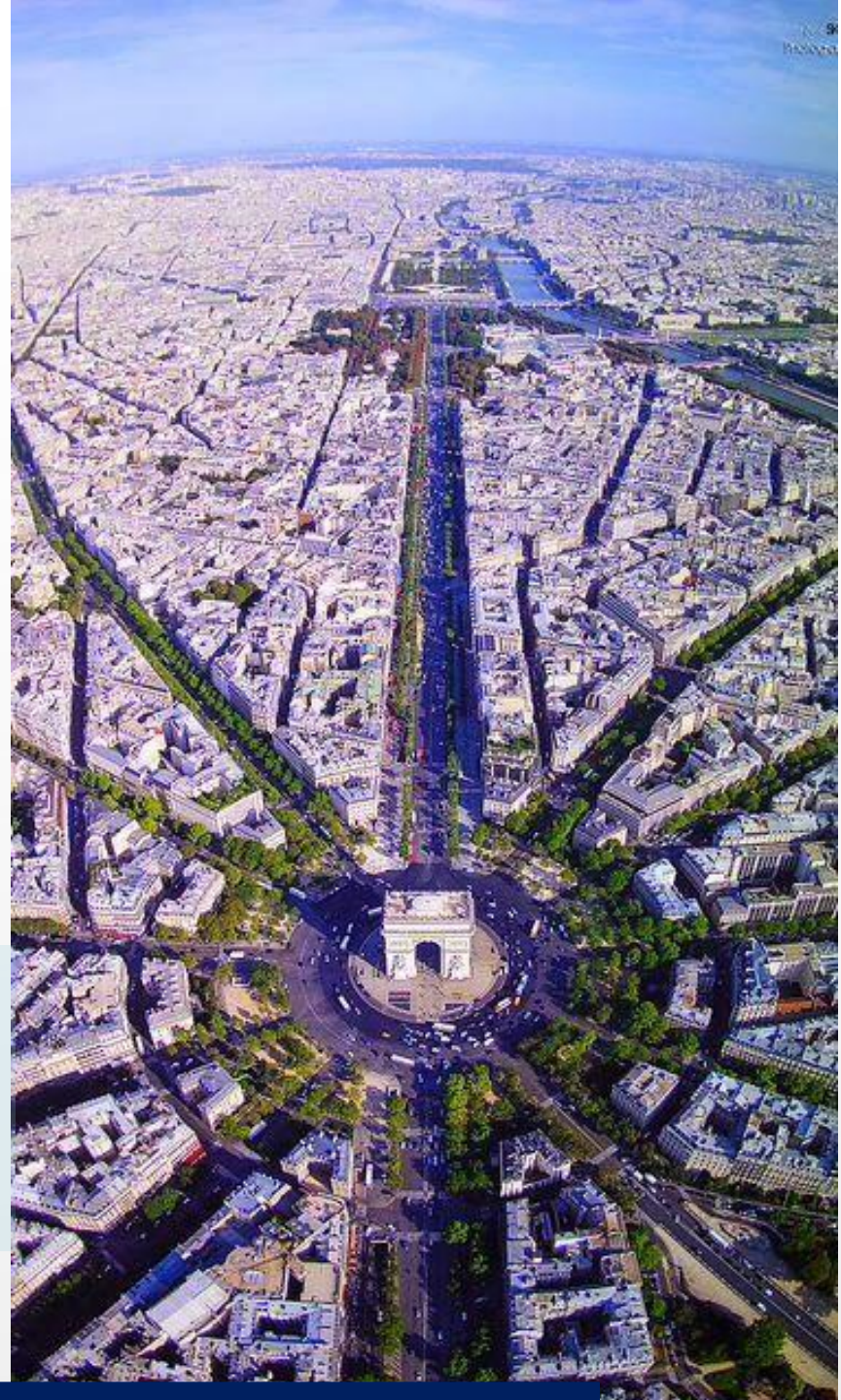
Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
Kentsel Tasarım Dairesi Başkanlığı
DİNÇER SEZGİN

Şehircilik; planlamayı, mimarlığı, peyzaj mimarlığını, mühendisliği, tasarımı kapsayan bir alan, **kent yapma sanatı** olarak değerlendirilebilir.

Şehirciliğin bir kültür ürünü olması bağlamında kent planlama, kentsel tasarım, mimarlık, peyzaj mimarlığı disiplinleri de bu ürünü ortaya koyacak araçlardır.

Kentsel tasarım, kentsel yerleşmelerin bütünündeki politikalar ve kentsel karakteristikle uyumlu, kentsel planlamanın devamlılığı ve ilişkisi içinde sonuçlanan, mimari-peyzaj-altyapı uygulamalarını yönlendiren üç boyutlu tasarım projeleri ile **kentsel yaşam kalitesini artırıcı** eylem planları olarak tanımlamaktadır.

Kentsel tasarım nedir?

Kentsel tasarımın hedefleri

- ✓ Kentsel tasarım ve planlamanın bir bütün olarak ele alınarak **sürdürülebilir ve yaşanabilir** yeni yaşam mekanlarının oluşturulması
- ✓ Üst ölçekte çevresi ile ilişkilendirilmiş bir mekan kurgusunun ortaya konulması
- ✓ **Ulaşım kararları bağlamında kolay ve güvenli erişimin sağlanması; engelli, çocuk, yaşlı, vb. hareket kısıtlılığı bulunan kişilerin gereksinimlerine yönelik düzenlemeler yapılması; toplu taşıma, yaya ve bisiklet ağırlıklı bir kurgu oluşturması**
- ✓ Yapıların birbirleriyle ilişkilerini ve birbirlerine göre konumlanmalarını, binaların bir araya gelmesiyle oluşan mekânlardaki açık alan ve peyzaj düzenlemelerini, yaya ve araç dolaşımını çevreye zarar vermeyecek ve en kullanışlı ve estetik şekilde ortaya koyan çözümler geliştirilmesi
- ✓ Nitelikli kamusal açık alanlar oluşturulması

Dünyada; **kentsel mekânın alabileceği biçimlerin alternatif kentsel tasarım projeleri** ile ortaya konulması yaklaşımı tercih edilmektedir.

Yerel yönetimler, kent geliştirme ve kentsel proje elde etme süreçleri ile sorun çözme amaçlı uygulamalarında **kentsel tasarımı** önemli bir araç olarak görmektedirler.

Dünyada kentsel tasarım uygulamaları

Kentsel tasarım; **kent gelişme sürecinin** ayrılmaz **bir parçası** olmakla beraber, ülkemizde kent planlama sürecinde yeteri kadar yer edinememiş bir **eylemdir**.

Kentsel mekanlar için üretilen projeler, **tasarımdan bağımsız belirlenmiş yapılaşma haklarına** göre (imar planı) şekillenmektedir.

Bu bağlamda mekânın yer aldığı **özgün kentsel çevreyle bağlantılarını** yeterince kuramamış yapılaşmalar oluşmuş ve oluşmaktadır.

Bunun sonucunda ise ülkemizde yaşam çevrelerimizi oluşturan kentler, kimliksiz ve betonlaşmış bir şekilde biçimlenmektedir.

Ülkemizde Kentsel Tasarım ne aşamada?

SORUN: Kentsel tasarımın planlama sürecimizdeki yer(sizlik)i

0
1

› tam olarak anlaşılabilmesi

0
2

› yetki ve yetkinliğinin kurumsallaşmaması

0
3

› meşruiyetinin hukuki altyapısının oluşmaması

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı **kentleşme ve imar politikası** itibarıyla; mekansal planlama, imar ve kentsel altyapı, kentsel dönüşüm ile coğrafi bilgi sistemleri alanlarında yeni ve önemli işlevler üstlenmiştir.

Bakanlık kentlerin, **kentsel estetiğini**, **mekânsal kalitesini**, **kültürel değerlerini** ve **çevresel duyarlılığını** üst seviyeye çıkarmak için **kentsel tasarıma** yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Çalışmaları

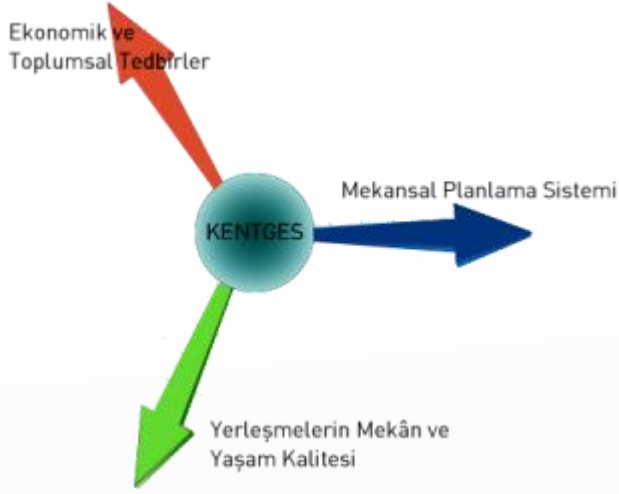
Bakanlığımızın 2023 vizyonunda, temel yaşam alanlarımız olan şehirlerimizin ülkemizin gelişimi, insanımızın refah düzeyinin artırılması, küresel rekabete hazır olması için farklı alanlarda “kimlikli” şehirler haline getirilmesi hedeflenmektedir.

- ✓ Şehirlerin **daha yaşanabilir mekanlara** dönüştürülmesi planlanmaktadır.
- ✓ **Sağlıklı, güvenli ve mekan kalitesi yüksek yerleşmeleri oluşturmak** için; mekânsal planlama, kentsel dönüşüm proje ve uygulamaları ile altyapı hizmetlerini yürütmek, ulusal coğrafi bilgi sistemini kurmak stratejik amaç olarak belirlenmiştir.
- ✓ Şehirlerin sunduğu değerlerin ortaya çıkarılması ve bu değerler ışığında marka şehirler oluşturulması amacıyla **Şehirlerin Kimliği'nin** geliştirilmesi hedeflenmektedir

Stratejik Plan (2013-17)

Planlama, yerleşme ve yapılaşmaya ilişkin olarak;

- ✓ 2023 yılına kadar,
- ✓ merkezi ve yerel düzeyde,
- ✓ yaşam ve mekân kalitesini artırmaya yönelik olarak hazırlanmış,
- ✓ 100 somut eylemden oluşan,
- ✓ kentleşme ve imar konularında yapılacak işleri yol haritası olarak belirleyen

strateji belgesidir.

KENTSEL GELİŞME STRATEJİSİ

KENTGES VİZYONU

* 19 hedef * 42 strateji * 100 eylem

Kentsel Tasarım Dairesi Başkanlığı

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Belediyelerin bünyesinde kentsel tasarım daire başkanlığı veya müdürlük düzeyinde kurumsal düzenlemeler oluşmaya başlamıştır. Kentsel tasarım birimleri katılımlı, çok disiplinli ve işbirlikçi bir yaklaşımla etkin bir şekilde kentsel silüetin oluşumunda alternatifli bir süreç oluşturabilir. kentlerin, **kentsel estetiği, mekansal kaliteyi, kültürel değerleri ve çevresel duyarlılığı** üst seviyeye çıkarmak için **kentsel tasarım projelerini** gerçekleştirmek,

Kentsel Tasarım Şubesi Ağustos 2011

Kentsel Tasarım Dairesi ise Haziran 2013 de kuruldu.

Mevzuatta kentsel tasarım

644 sayılı KHK 2011

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının
Teşkilat ve Görevleri Hakkında
Kanun Hükmünde Kararname

Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü'nün görevlerini belirten 7. Maddenin (e) bendinde:

“Depreme karşı dayanıksız yapılar ile imar mevzuatına, plan, proje ve eklerine aykırı yapıların ve bunların bulunduğu alanlarında her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, **kentsel tasarım projelerini** yapmak, yaptırmak ve onaylamak.”

6306 sayılı Kanun 2012

Afet riski altındaki alanların
dönüştürülmesi hakkında kanun

Uygulama işlemleri başlıklı 6. Maddesinin (6) nolu bendinde

“Bakanlık, riskli alanlardaki ve rezerv yapı alanlarındaki uygulamalarda faydalanılmak üzere; özel kanunlar ile öngörülen alanlara ilişkin olanlar da dâhil, her tür ve ölçekteki planlama işlemlerine esas teşkil edecek standartları belirlemeye ve gerek görülmesi hâlinde bu standartları plan kararları ile tayin etmeye veya özel standartlar ihtiva eden planlar yapmaya, onaylamaya ve **kent tasarımları** hazırlamaya yetkilidir.”

Yönetmeliği'n (2012) “Planlama” başlıklı Altıncı Bölümün “Planlama süreci” başlıklı 18 maddesinin (4) bendinde

“(Değişik:RG-2/7/2013-28695) Plan teklifleri; İdarece veya ilgililerince, riskli alanlarda ve rezerv yapı alanlarındakentsel tasarım projesi ile birlikte, riskli yapı veya yapıların bulunduğu parsellerde ise, Bakanlıkça talep edilmesi halinde **kentsel tasarım projesi** ile birlikte hazırlanır ve planlama alanı ile yakın çevresinin meri planları, mevcut durumu gösteren bilgi ve belgeler ve ilgili kurum ve kuruluş görüşleri ile birlikte Bakanlığa iletilir. Bakanlıkça uygun görülen plan teklifleri, aynen veya değiştirilerek onaylanır.”

hükmü getirilmiştir.

Mevzuatta kentsel tasarım

Yönetmelik 2014

Mekânsal Planlar Yapım
Yönetmeliği

“Tanımlar” başlıklı 4. Madde de:“g) **Kentsel tasarım projesi:** Doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikler ile arazi yapısı dikkate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, açık ve yeşil alanların ilişkisini ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası olarak ele alan; imge, anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki projeyi,”

“Kentsel Tasarım Projelerine Dair Esaslar” başlıklı Onuncu Bölümünde kentsel tasarım projelerinin hazırlanması;

MADDE 30 – (1) Kentsel tasarım projesi nin imar planı ile bir bütün olduğu,

(2) **Kentsel tasarım projelerinin** yönlendirilmesi amacıyla **master plan** hazırlanabileceği,

(3) **Kentsel tasarım projelerin** incelenmesi ve değerlendirilmesi kentsel tasarım değerlendirme komisyonu kurulabileceği,

(4) Uygulama imar planı onaylanmadan **kentsel tasarım projelerinin** uygulanamayacağı,

(5) **Kentsel tasarım projelerinde** doğal, kültürel, sosyal, ekonomik, ulaşım ve teknik altyapıya ilişkin verilerin dikkate alınacağı,

(6) **Kentsel tasarım projeleri**, ölçeğin niteliğine göre farklı ayrıntıları içereceği,

(7) mekânın imge, anlam ve kimlik kazanmasına yönelik **Kentsel tasarım rehberi** hazırlanacağı,

(8) Yaya bölgeleri ve meydanların **tasarım** ile geliştirileceği,

(9) Kentlerde güvenli erişim ortamının sağlanacağı,

(10) **Kentsel tasarım** projesine ilişkin Bakanlıkça usul ve esas belirleneceği.

En temel tanımıyla **erişilebilirlik**; tüm kullanıcıların kentsel mekanı güvenli ve bağımsız kullanımını kolaylaştıran anahtar bir birleştirici unsurdur.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği'nde ise «*Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması*» şeklinde tanımlanmıştır.

Erişilebilirlik çalışmaları genel olarak aşağıdaki başlıklarda gerçekleştirilmektedir:

- **Bina ve açık alanlara erişilebilirlik**
  - **Ulaşımda erişilebilirlik**
  - Hizmetlere erişilebilirlik
  - Bilgi ve bilişim teknolojilerine erişilebilirlik
- (Halime Demirkan, Türkiye'de Engelliler İçin Erişilebilirlik Algısı)

Erişilebilirlik

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde;

Yürüme mesafeleri

MADDE 12 – (1) İmar planlarında yürüme mesafeleri; eğitim, sağlık ile yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi topoğrafya, yapılaşma, yoğunluk, mevcut doku, doğal ve yapay eşikler dikkate alınarak planlanır. Bu fıkrada belirtilen hususlar uygun olması halinde ikinci ve üçüncü fıkralardaki asgari yürüme mesafelerine uyulur.

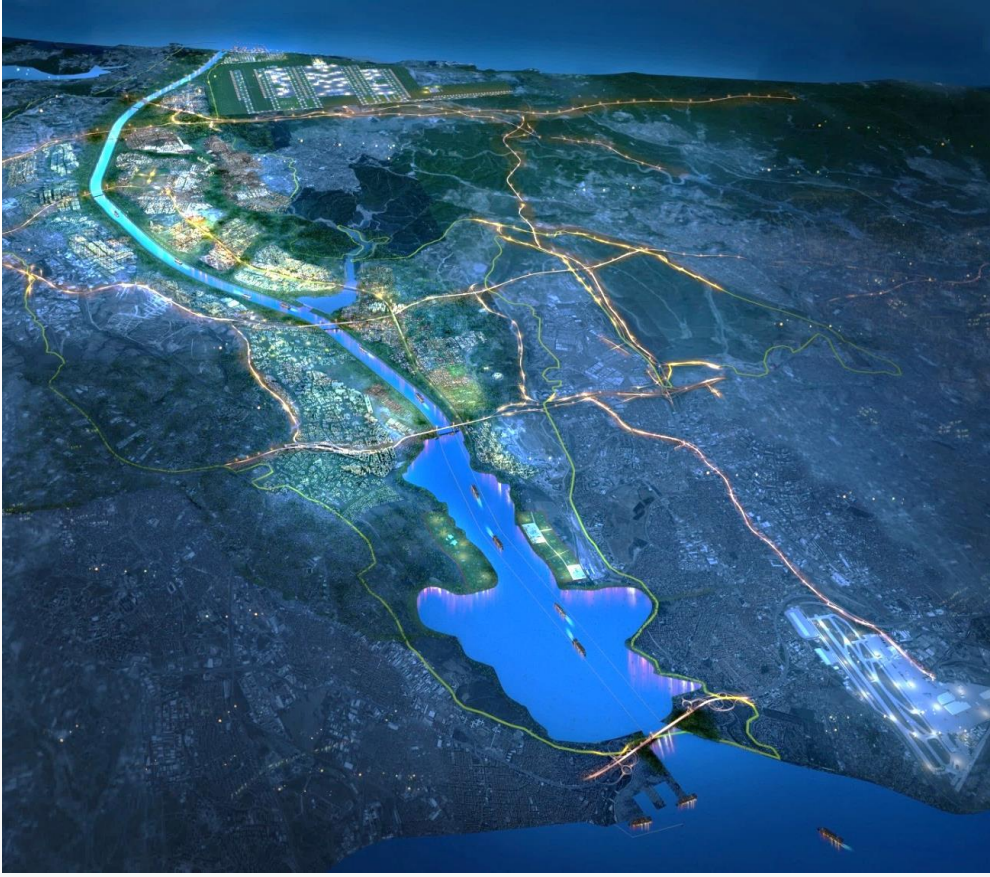
(2) İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir.

(3) Ayrıca imar planlarında; dini tesislerden küçük cami takriben 250 metre, orta (semt) cami takriben 400 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir. Mescitler ise yerleşik veya hareketli nüfusa göre takriben 150 metre hizmet etki alanında yapılabilir.

(4) Brüt nüfus yoğunluğu 100 kişi/ha ve daha az olan yerleşim bölgelerinde, dağınık kırsal nitelikli yerleşmelerde veya yerleşik alanlarda uygun büyüklük ve nitelikte alan bulunamaması halinde veya bu fonksiyonlara ulaşımı zorlaştıran doğal ya da yapay eşikler olması nedeniyle yürüme mesafeleri artırılabilir.

İmar mevzuatında Erişilebilirlik

- ✓ İstanbul Avrupa Yakasında yer alan yaklaşık 34.700 ha.lık alanda Bakanlar Kurulu kararı ile Bakanlığımız yetkilendirilmiş olup alan aynı zamanda 6306 sayılı Kanun kapsamında Rezerv Yapı Alanı ilan edilmiştir.
- ✓ Söz konusu alan kuzeyde Karadenizden/ 3.havalimanından başlayıp güneyde Küçükçekmece Gölü ve Marmara Denizine kadar ulaşmaktadır.
- ✓ Alan içerisinde büyük ölçekli kamusal yatırımların da yer alması düşünülmektedir.
- ✓ Oluşturulacak Yenişehirde yaklaşık 500bin kişilik ilave bir nüfusun yer alması öngörülmektedir.
- ✓ Alanın konumu, niteliği, büyüklüğü ve önemi düşünülerek öncelikle master plan hazırlanmaya başlanılmış ve buradan elde edilen veriler çerçevesinde imar planı ve tasarım aşamasına geçilmesi öngörülmüştür.

İstanbul Avrupa Yakası Yenişehir Projesinin ulaşım ve erişilebilirlik açısından incelenmesi

TRANSPORT – VISION | ULASIM - VIZYON

AIM

- To enable the population to travel conveniently, quickly and at affordable costs

PROJECT OBJECTIVES

- Minimise congestion
- Minimise adverse impacts of transport on the environment
- Minimise use of fossil fuels

DELIVERY

The project objectives for INC will be delivered by:

- Reducing the need to travel and shorten travel distances
- Promoting behavioural change
- Providing alternatives to private transport
- Promoting alternatives to fossil fuels for transport
- Reducing traffic congestion
- Ensure good connectivity between INC and Istanbul, and INC and the new airport
- Making servicing and logistics more efficient.

AMAÇ

- Nüfusun, hızlı ve uygun maliyetlerle, seyahat etmesini sağlamak.

HEDEFLER

- Tıkanıklığı en aza indirmek
- Çevre üzerindeki olumsuz etkilerini aza indirmek
- Fosil yakıt kullanımı aza indirmek

Yenişehir Projesi ile;

- Mesafeleri ve seyahat ihtiyacını azaltma
- Davranış biçimlerini değiştirmek (kişisel araç alışkanlığını)
- Özel toplu taşıma alternatifleri üretmek
- Fosil yakıtlara alternatif üretmek
- Trafik sıkışıklığını azaltmak
- Yenişehir ile 3.Havaalanı arasındaki bağlantıyı iyi bir şekilde sağlamak
- Servis ve lojistiği verimli hale getirmek amaçlanmaktadır.

TRANSPORT – STRATEGY | ULASIM - STRATEJİ

MOBILITY INITIATIVES | HAREKTLİLİK YAKLASIMLARI

Balanced mix of uses

Allows high level of internalisation

High-quality public transport

Car not main mode for on-site travel

Local mix of uses

Trips short enough to be on foot or by bicycle

Pedestrian- and cycle-friendly

Environment

Limit car infrastructure

Discourage car use

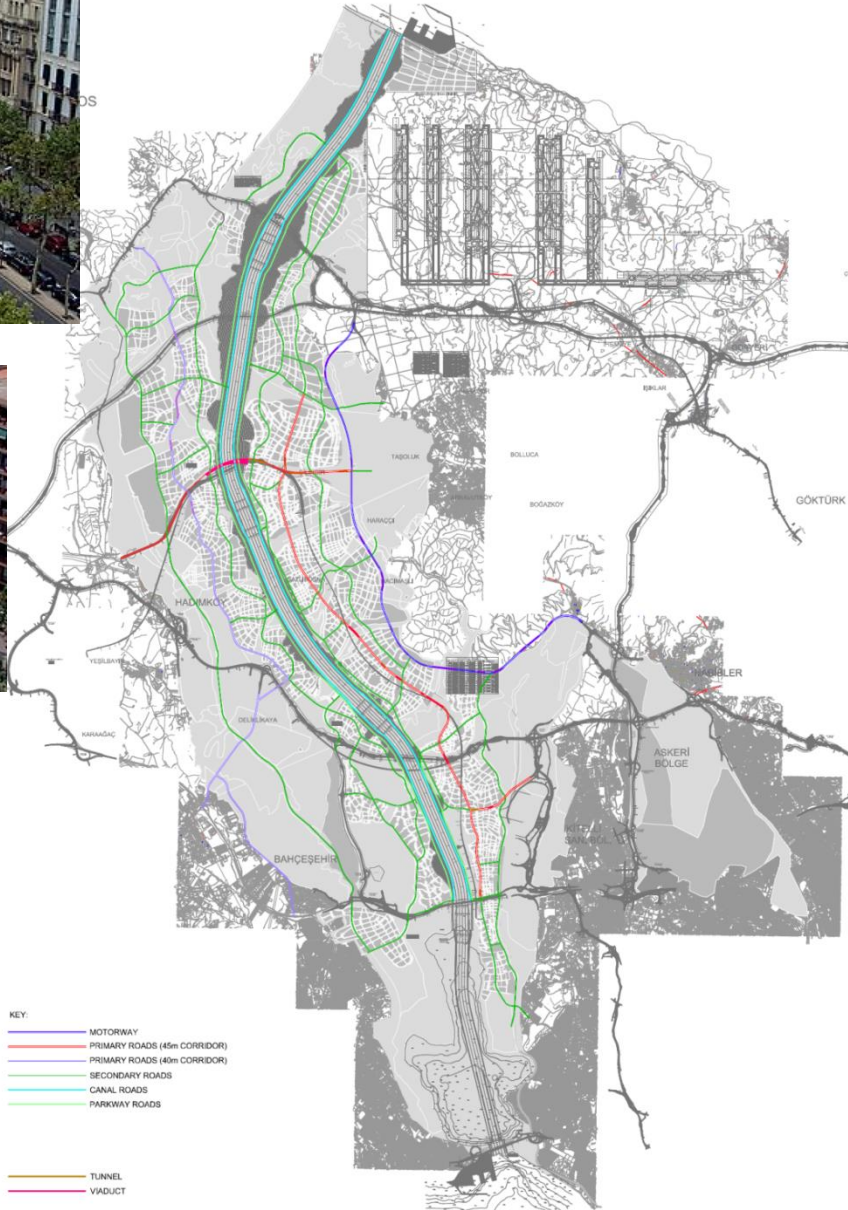

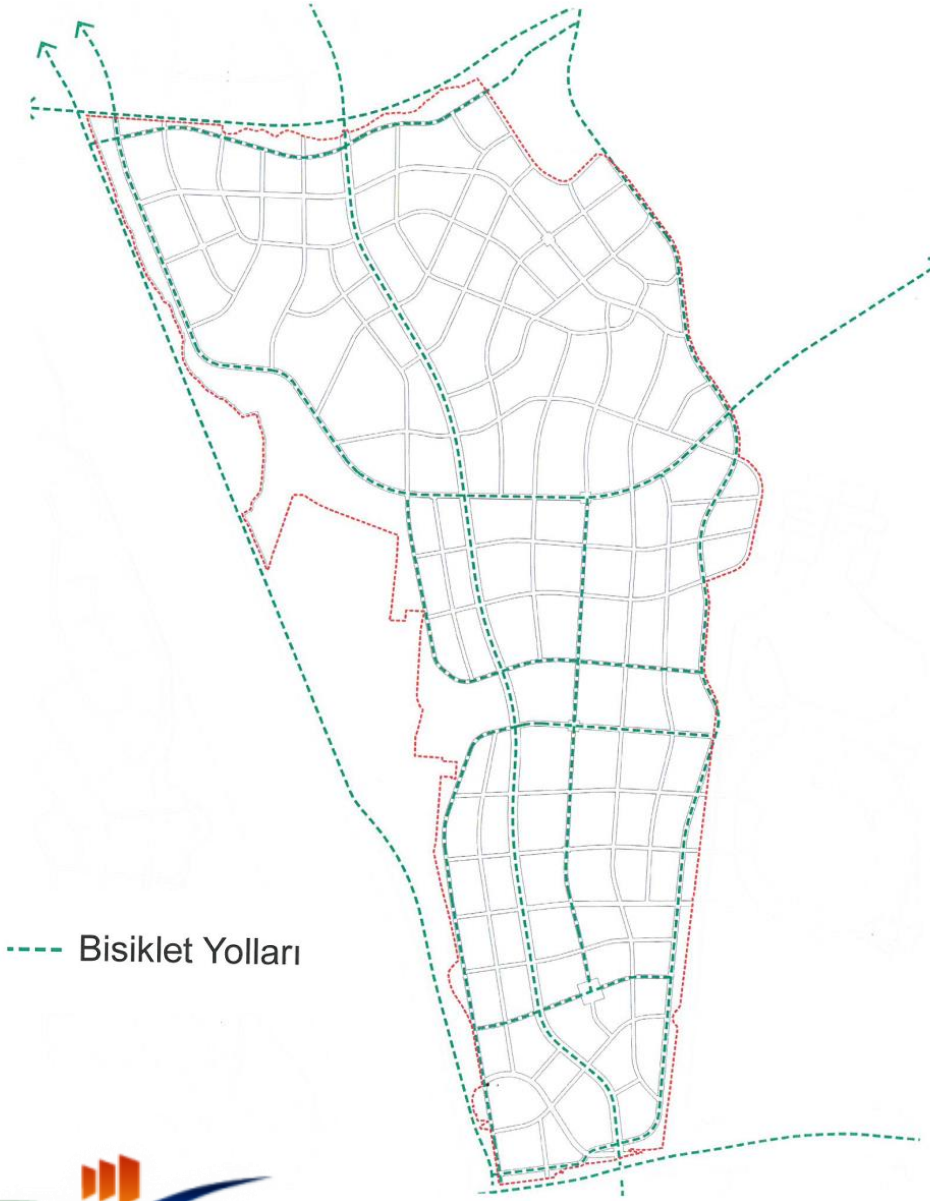
Financial incentives / disincentives

Discouraging travel by car and provide alternatives

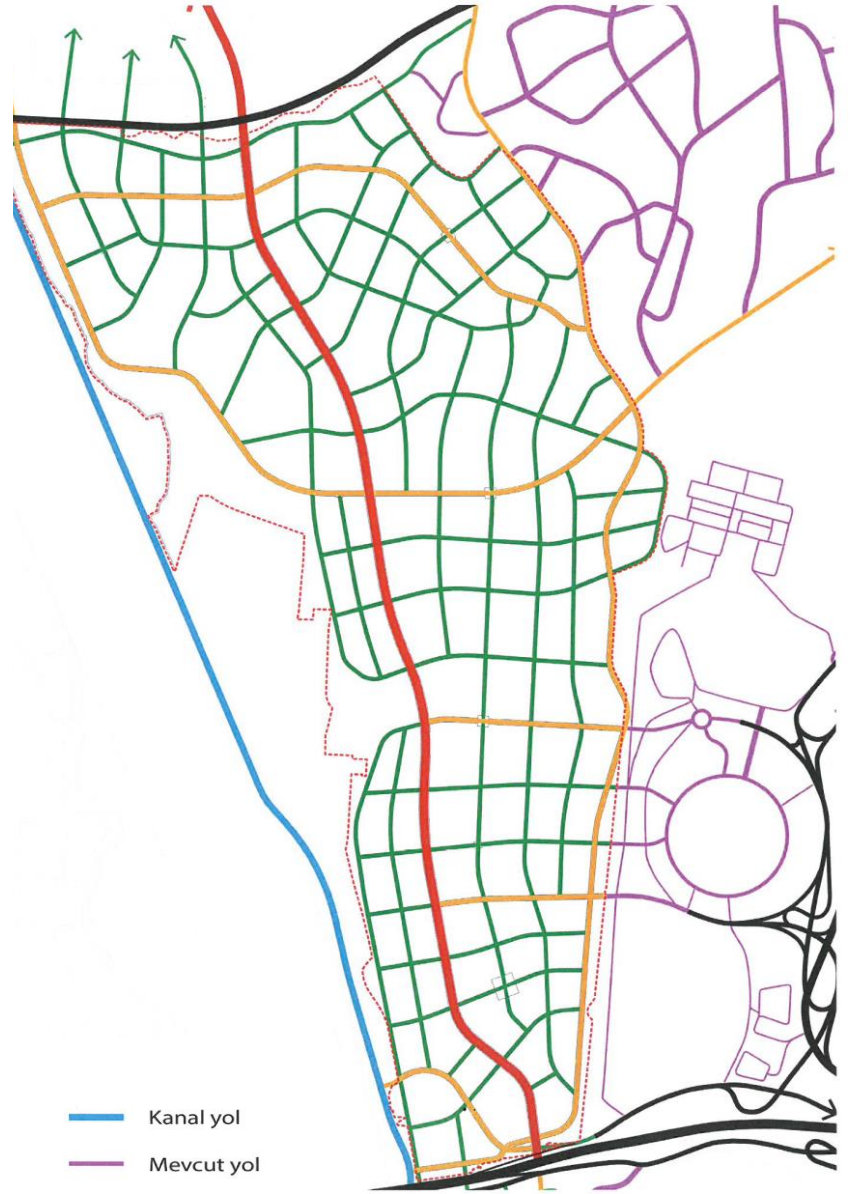
MASTER PLAN

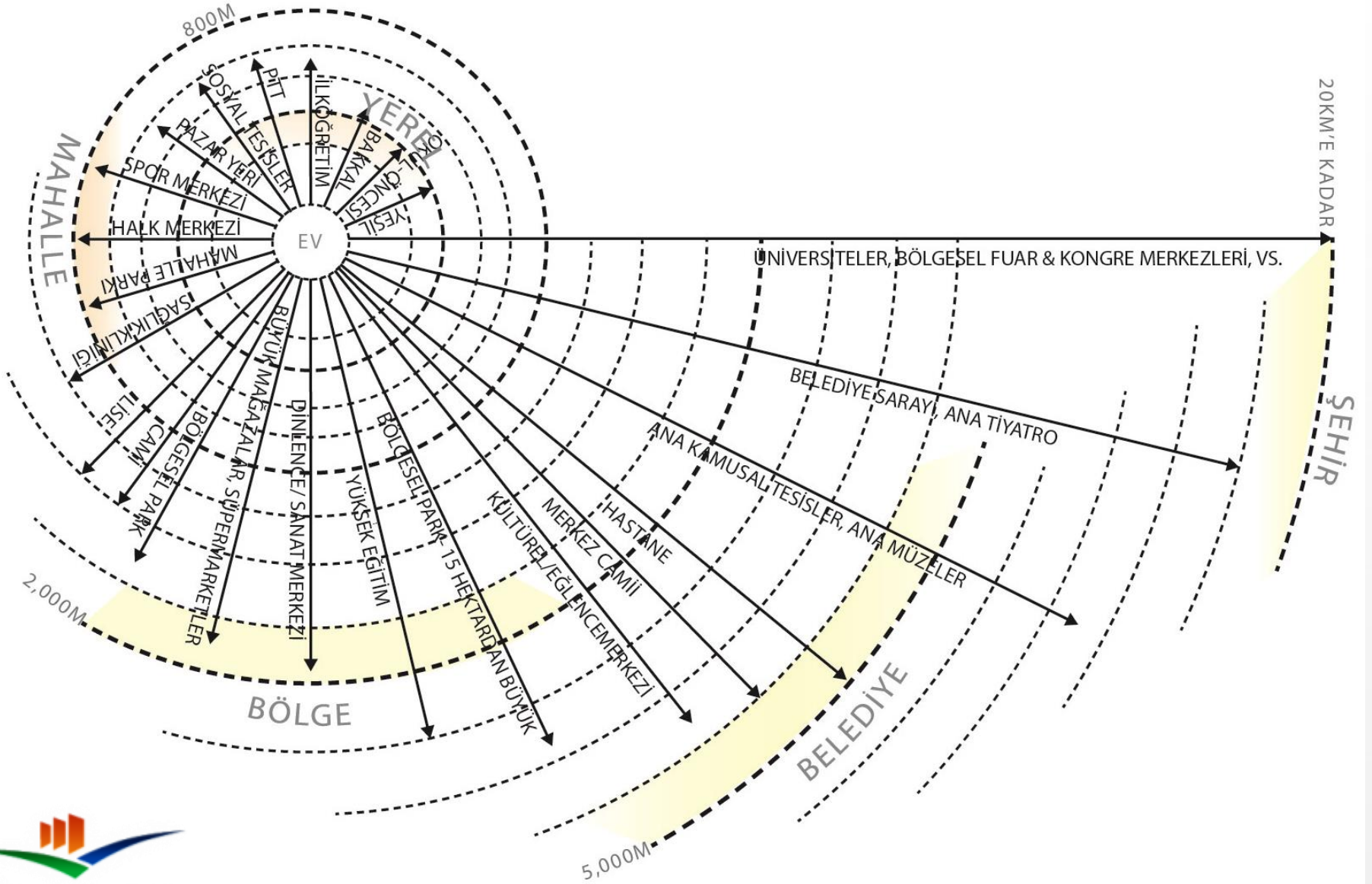
--- Bisiklet Yolları

— İkincil yol
— Üçüncül yol

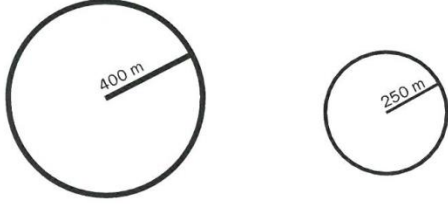
— Kanal yol
— Mevcut yol
— KGM Otoyol

EV DEN UZAKLIK / TOPLULUK HİYERARŞİSİ

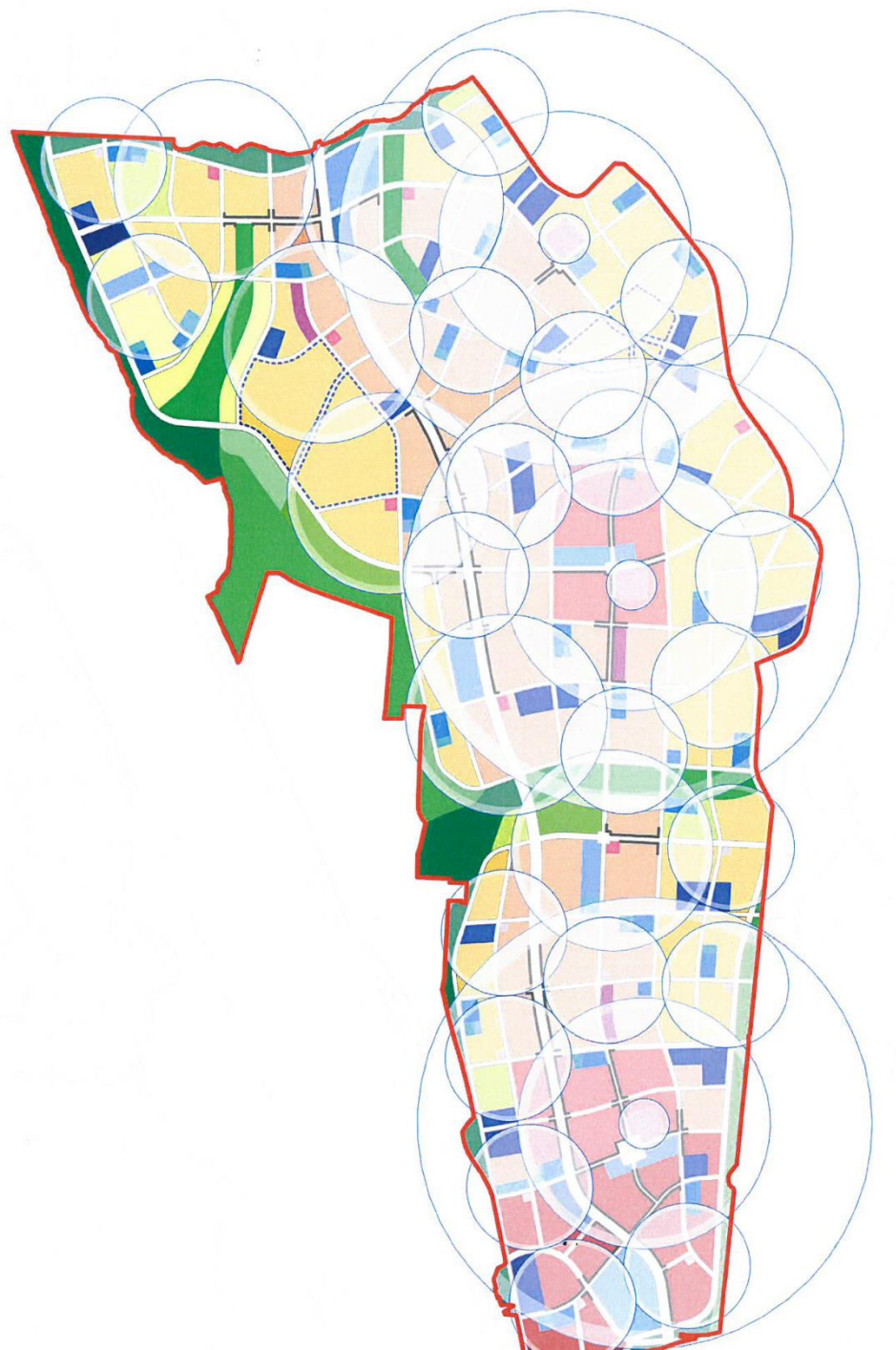

ERİŞİLEBİLİRLİK

Yürüme Mesafeleri

Yenişehir Projesinde yürüme mesafeleri; eğitim, sağlık ile yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi topoğrafya, yapılaşma, yoğunluk, mevcut doku, doğal ve yapay eşikler dikkate alınarak planlanmıştır.

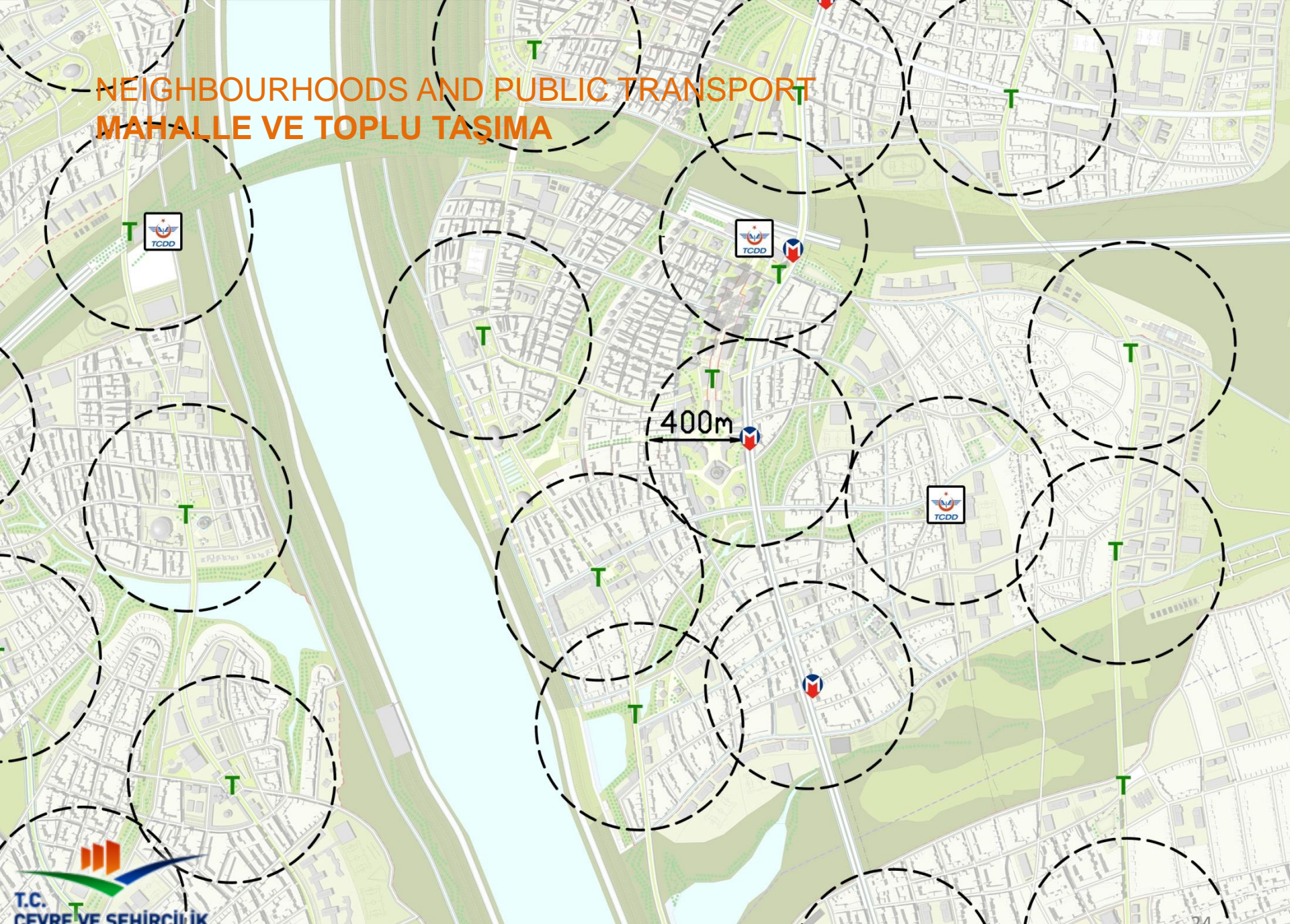
ROAD NETWORK YOL AĞI

- Primary
- Secondary
- Tertiary
- Tram Road
- Canal Roads
- Existing Road

PUBLIC TRANSPORT TOPLU TAŞIMA

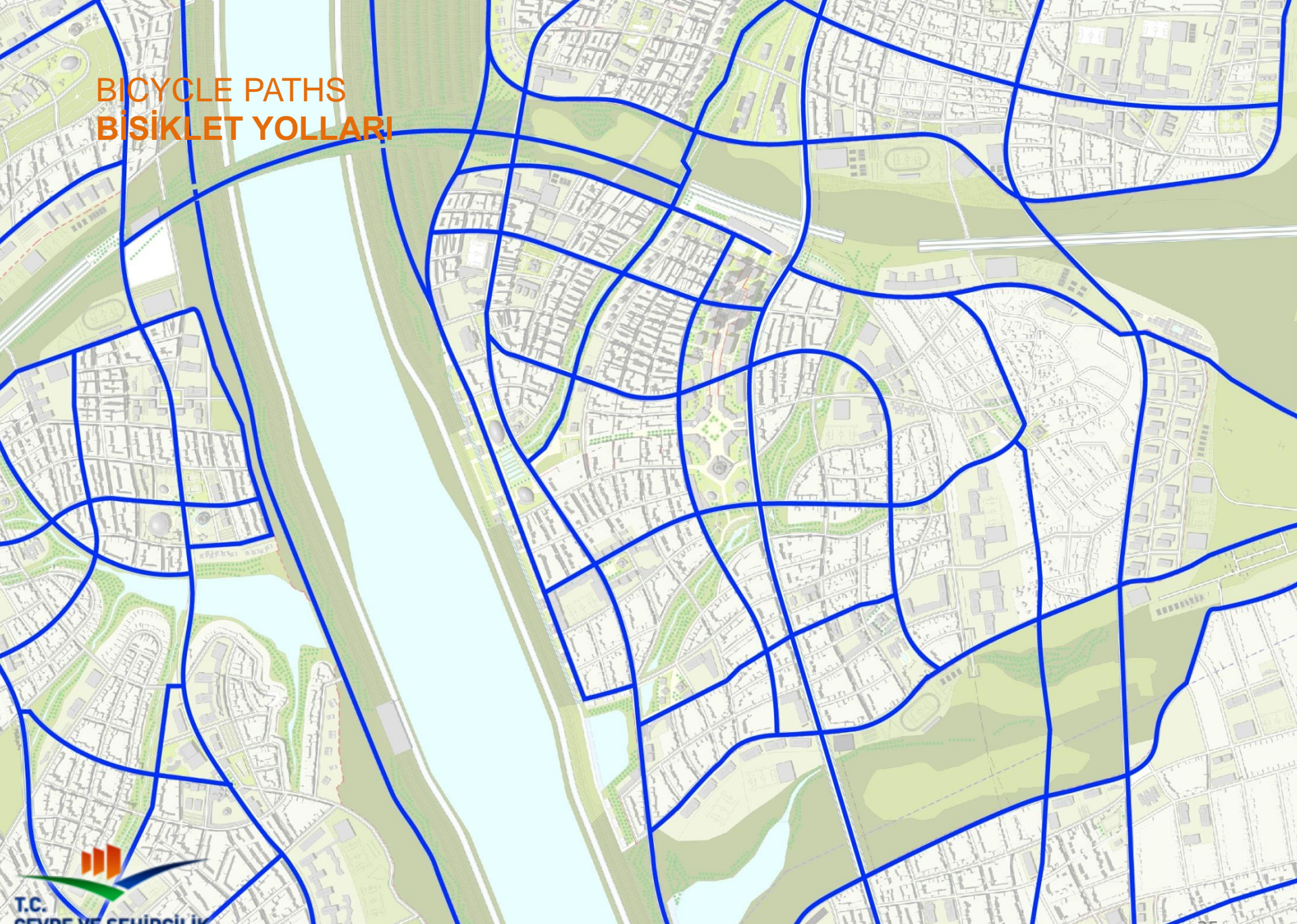
- Tram
- Metro
- Rail

NEIGHBOURHOODS AND PUBLIC TRANSPORT MAHALLE VE TOPLU TAŞIMA

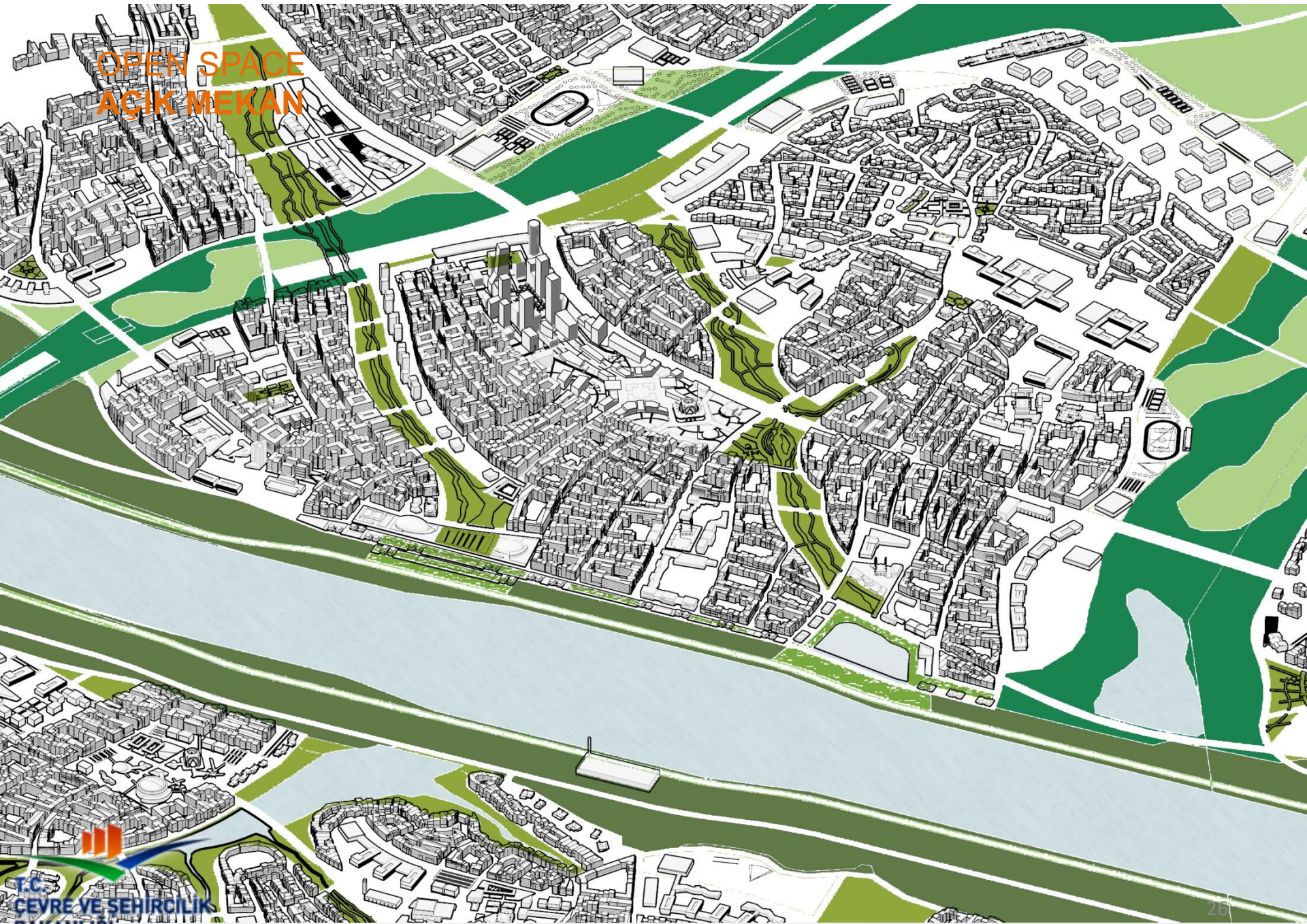

BICYCLE PATHS
BİSİKLET YOLLARI

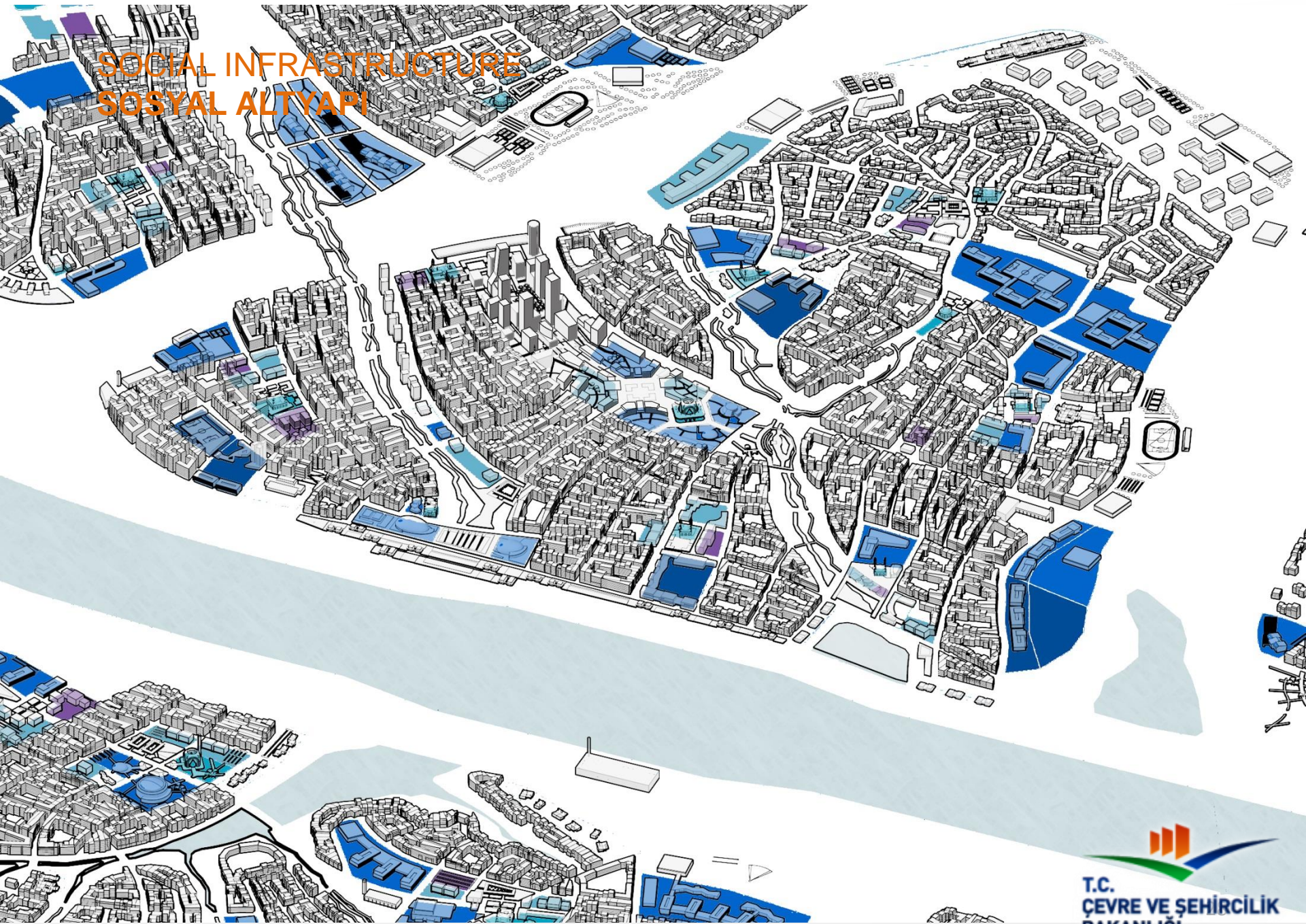
OPEN SPACE
AÇIK MEKAN

NEIGHBOURHOOD CENTRES AND RETAIL MAHALLE MERKEZLERİ

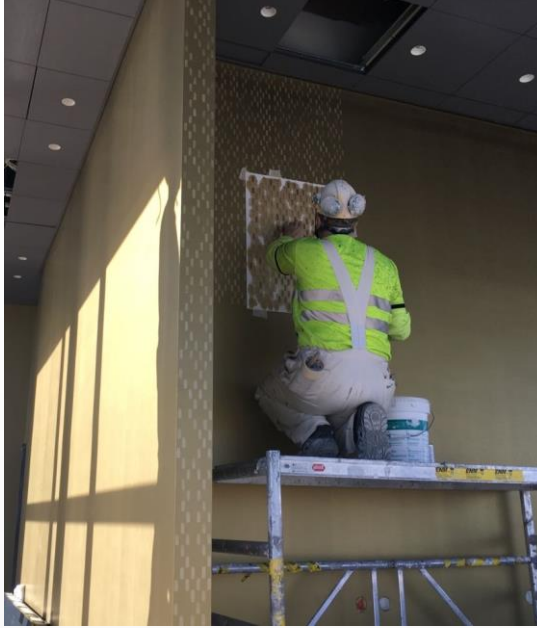

SOCIAL INFRASTRUCTURE
SOSYAL ALTYAPI

*Dünyada
Aciliyet = Plan
Türkiye'de
Aciliyet = Oldubitti*

32 ve Resim Serkan Narin...31.01.2015

Sonuç

Sabrınız ve ilginiz nedeniyle teşekkür ederim.